

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus XLIII. De Restitutione ex stupro & adulterio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

C A S U S XLIII.

De Restitutione ex stupro
& adulterio.

Y Sander vi, metu, mendacibus promissis, impertunis precibus seduxit Wagiam. *Quæritur*
1. An teneatur eam ducere, vel sufficiat dotare. Item an teneatur ad totam dotem. 2. Quid si res manserit occulta, vel tandem per ipsum stupratorem pro-palata. 3. Quid si stuprator ipsam ducere velit, sed ipsa nolit, an teneatur adhuc dotare. 4. Quid si dotare non possit, an teneatur ducere. 5. Quid si existat in voto vel impedimento. 6. Quid si deflorata invito patre ipsi omnia remittat. 7. Quid si ipsa per solos tactus & oscula infamata sit. 8. Quid si liberè vel ex metu reverentiali in copulam consensit, & obinde pater cogatur ejus dotem augere. 9. Quid si nata sit proles, & procius neget se esse Patrem, aut neget eam fuisse virginem, vel probet plures cum eam rem habuisse. 10. Quid si sub vera vel ficta spe matrimonii defloravit. 11. Quid si ipsa vel ipse existat in voto. 12. An teneatur dotare, si non possit obtinere dispensationem, vel ipse sit longè nobilior vel ditior. 13. 14. Quid si ipsa se finxit virginem, vel saltem ipse credidit esse talem, vel dubitavit. 15. Quid si ex post fornicata est cum alio. 16. Quid si parentes nolint, ut defloratorem ducat, eò quòd sit minus dives. 17. Quid si ex matrimonio timeantur scandala, discordiæ?

18. Casus appertinens: De restitutione ex adulterio. Idem Sander dicitur suscepisse prolem ex aliena conjuge. *Quæritur*, quis teneatur prolem

G g

lem

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. II.

lem alere, aliaque damna compensare. 19. Quid si adultera non habeat bona propria. 20. Quid si restitutio fieri non possit sine manifestatione adulterii. 21. An filius teneatur credere matri asserenti ipsum esse spurium. 22. Quid si mater sit prostituta fama, vel tantum debeat se infamare apud filium. 23. Quid si mater filius discat: unus ex vobis est spurium, & filius nolint, ut spurium nominetur, an mater sit libera. 24. Quid in dubio, an proles sit adultera. 25. Quid si proles certo sit adultera, sed dubitetur, quis ex pluribus adulteris sit pater. 26. Quid si mater prolem exponat ab alio alendam?

Suppositis iis, quæ dixi Cas. II. à n. 4. videlicet quod stuprum proprie dictum sit concubitus cum fœmina vel potius virgine invita seu non consentiente; et si etiam sæpe sumatur in sensu latissimo pro quolibet concubitu illicito. Adulterium autem sit concubitus cum alieno, vel aliena conjugē.

I. QUÆR. I. Quid restitui debeat pro illato stupro, defloratione?

R. I. Qui vi, fraude, vel metu puellam ad copulam induxit, tenetur disjunctivè eam vel in matrimonium ducere, si ipse & ipsa velit, vel omnia damna inde secuta resarcire, v. g. prolem alere, defloratam dotare, non quidem in toto, sed dotem aliàs à patre dandam ita augere, ut æquè commodè & utiliter nubere possit, ac si non fuisset corrupta; & si corruptor se ad hæc offerat, non tenetur eam ducere ante judicis sententiam, etiam si id ipsa vel parentes urgeant. Navar, Bannes. Sylvius. q. 62. a. 2. Sporer. Theol. Sacram. p. 4. c. 2. à numer. 59. Pirhing. lib. 5. decret. t. 16. num. 44. Engel. ibid. num. 11. Reiffenstul. L. 4. t. 1. num. 71. colligitur ex c. 1. de adult. & stupro. Ratio est. quia

quia deflorator matrimonium determinate non promisit, ergo satisfacit si defloratam vel ducat, vel ita dotet, ut æquè utiliter ac antè nubere possit. Ex his deduces seqq.

1. Si deflorata nullum damnum passa est, eò 2°
quòd res manserit occulta, & æquè honestum ac utile matrimonium consecuta sit, ad nihil tenetur injustus stuprator; non enim debet aliquid pro integritate corporis, quia hæc est irreparabilis & pretio non æstimabilis; neque pro damno temporali, quia supponitur nullum esse fecutum, nisi deflorationem occultam revelando; eam diffamasset, & ab honesto conjugio impedivisset, tunc enim teneretur non tam ex defloratione, quàm diffamatione eam ducere vel dotare. *Vasq. Less. Lugo d. 12. à n. 6.*

2. Si corrupta stupratorem ducere nolit, ad- 3°
huc tenetur eam dotare, quia injuriam stupri passa est, & Innocens ad matrimonium, quod maximè oportet esse liberum, sine nova injuria cogi non potest, c. 1. de adul. & stup.

3. Si injustus corruptor vitiatam dotare, vel 4°
damna compensare non possit, tenetur, si ipsa velit, eam ducere, nisi magnus ex parte sua foret conditionis excessus; *Ratio est*, quia eam injuriosè à congruo matrimonio impedivit, ergo si damnum pecuniâ compensare non possit, tenetur eam ducere; etiamsi existat in voto vel alio impedimento, v. g. consanguinitatis, affinitatis &c. modò in ea dispensari soleat, & adsit causa dispensandi; quia qui tenetur ad finem, tenetur ad media ordinaria & necessaria, quale hic est petitio dispensationis. 5°

4. Potest corrupta, etsi adhuc sub patria po- 6°
testate constituta, patre invito hanc obligatio-

- nem stupratori remittere, quia patri nulla facta est injuria, & ipsa juri suo cedere potest, cum
7. ei liberum sit à nuptiis abstinere. *Pirh. n. 52. Lauterbach. Carpzov. apud Leuren. l. 5. q. 294.* quæ dicta sunt de iniquo stupratore, etiam intellige de eo, qui quidem puellam non corrumpit, sed vi, metu, fraude aut fictâ matrimonii spe induxit ad oscula, tactus, vel familiaritatem, ex quibus infamata pari nubere non potest, secus si absque vi vel fraude in hæc consensit.
8. *R. II. Si puella absque vi vel fraude solis blanditiis, donis, aut importunis precibus persuasa in copulam consensit, deflorator eam nec ducere nec dotare tenetur. Less. Vasq. Lug. l. c. Hauss. ro. 6. tr. 2. numer. 591.* quia dona & preces nequidem secundum quid actum faciunt involuntarium, liberè autem consentienti nulla facta est injuria, neque ejus parentibus, quia non hi sed ipsa quoad ejusmodi usum est corporis domina; nec obstat, quòd obinde pater dotem augere debeat, ut possit filiam in matrimonio æquè bono collocare; nam ad hoc non tenetur, & si sponte id facit, damnum volens patitur; sicut ergo filia consentiendo in stuprum non peccavit contra justitiam, sic nec stuprator, qui tamen obligatur prolem, si quæ nata est, alere, *c. 5. de eo qui duxit*; imò in foro externo cogitur defloratam, etsi liberè consenserit, dotare, vel eidem aut ejus parentibus mulctam solvere; & si neget eam fuisse virginem, aut se non esse patrem prolis, ipsi incumbit probatio; nam hoc ipso, quòd convictus vel confessus fuerit de copula, præsumitur pater, nisi monstrare possit alium; quòd si plures cum eadem copulam haberint, recurritur ad circumstantias, cui nimirum

rum

rum vel tempus partus, vel physiognomia magis respondeat, quin & favore prolis, ne defectu alimentorum intereat, juramento mulieris creditur, Engel. n. 20. Si neget se habuisse copulam; mulieri id affirmanti incumbit probatio; neque nudæ ejus assertioni etiam juratæ creditur: si probabiles conjecturas & indicia adferat, quæ semiplenam solum faciant probationem, deferatur viro juramentum ad purgandam suam innocentiam; si verò puella omnino nihil probet, nec juramentum viro deferatur, sed simpliciter absolvitur. Vide Schmalzg. l. 5. c. 16. aliosque sup. cit. si virgo consenserit quidem in copulam, sed præ verecundia ausa non fuerit contradicere, eò quòd rogans sit herus, Dominus, patronus aut vir magnæ authoritatis, deflorator adhuc tenetur eam disjunctivè vel ducere, vel dotare juxta dicta sup. n. 1. quia non liberè, sed ex metu reverentiali consensit Vasq. Molin. Gonzales. Leuren. L. c. Reiffenst. n. 75.

Re. III. Qui sub spe vel promissione matrimonii foeminam ad copulam induxit, per se loquendo tenetur eam ducere, nec satisfaciè offerendo pecuniam, nisi foemina ultro consentiat. Ratio est, quia promissio fuit de danda ipsa persona, & post concessum corporis sui usum foemina in ipsam personam jus acquisivit, ergo invita cogi non potest ad acceptandam loco personæ pecuniam; sicut si ex contractu vel delicto deberetur vestis, cogi non posset ad acceptandum loco ejus æquivalens: nec obstat, quòd forsitan fictè promiserit, nam fictè promittendo injuriosè subtrahit consensum, quem altera pars posuit, & insuper corpus suum tradidit, ergo cum possit restituere ponendo consensum, & eandem

II. ducendo, ad hoc tenebitur. *S. Th. in 4. D. 48. a. 2. ad 3. Sanch. de mat. l. 1. d. 10. num. 3. Engel. Pirhing num. 56. Reiffenst. num. 115.* Nec potest ingredi religionem, licet eandem vel etiam castitatem ante vel post eam promissionem vovisset, quia deflorando puellam sub spe matrimonii renuntiavit statui perfectiori, & votum solum obligat ex virtute Religionis, promissio verò deflorata servari debet ex justitia, in concursu autem utriusque obligationis prævalet obligatio justitiæ, ut si vestem ex voto debeas pauperibus, eandemque ex contractu vel delicto debeas alteri, prius huic, quam pauperibus præstanda est. *Lugo à num. 41. Sporer. num. 601. Leur. qu. 295. Dices cum Ledesma, Perez, Schmalzgr. l. 4. t. 1. num. 32.* Talis non tenetur vi promissionis, quia hæc supponitur esse invalida, neque ratione damni causati, quia hoc per dotem, vel aliter resarcire potest. *B.* Tenetur ratione consensûs injustè subtracti, quæ tenetur renovare, sicut qui subtraxit equum non satisfacit offerendo pecuniam, sed debet dare ipsum equum; *cum aliud pro alio invito creditori solvi non possit L. 2. §. mulier ff. de rebus creditis.*

Dixi, *per se loquendo*, nam deflorator à ducenda deflorata variis ex causis excusari potest:

II. Ut 1. Si habeat votum vel impedimentum indispensabile, v. g. sacros Ordines, professionem Religiosam; aliud matrimonium &c. tenetur tamen defloratam tunc dotare, si ipsa impedimentum ignoraverit, quia fraudulenter eam corrumpit, secus si ipsa fuerit conscia impedimenti indispensabilis, tunc enim censetur voluisse decipi, excipe & nisi aliter sit inter ipsos conventum.

ventum.

ventum, nam si ipsa sciverit quidem impedimentum, attamen copiam corporis aliter dare non voluerit, quam ut deflorator v. g. Clericus eam dotet, vel certam pecuniæ summam præstet, expleto opere turpi clericus ad hoc tenebitur. Si votum vel impedimentum sit dispensabile, & adit causa dispensandi, deflorans sub promissione matrimonii probabilius tenetur defloratam ducere, vel enim ipsa fuit conscia voti aut impedimenti, & tunc prudenter credere potuit, quod deflorator promittendo matrimonium se se obligaret ad petendam dispensationem, qui enim se obligat ad finem, hoc ipso se obligat ad media necessaria, & sub ea conditione dedit copiam sui corporis, non datura, si scivisset se relinquendam: vel non fuit conscia impedimenti, & tunc deflorator non tantum tenetur vi promissionis, sed & ex fraudulenta damnificatione: *Sic dicitur* 1. Promissio matrimonii supposito voto est de materia illicita, & per consequens nulla. 2. Si deflorata fuit conscia voti, voluit decipi, ergo ad nihil obligatur deflorator: ita probabiliter *Diana. Laym. Pontas. R. Neutrumsque aff.* Nam promissio non est de contrahendo matrimonio simpliciter, sed sub conditione impetrandæ dispensationis, quod utique licitum est; nec fœmina conscia impedimenti voluit decipi, quia prudenter credidit petendam fore dispensationem.

2. Si deflorator sit longè excellentioris statûs vel conditionis, v. g. vir illustris, nobilis, officio vel dignitate conspicuus, cum ipsa sit ancilla, rustici vel opificis filia, non tenetur eam ducere, etiamsi fictâ promissione eam deceperit, quia damnificator injustus non tenetur cum tam

inæquali detrimento ; imò nec tenetur eam dotare , si ipsa ob verborum ambiguitatem & inconstantiam , vel ob notitiam inæqualitatis fictionem facile advertere potuerit , quia tunc volens decepta est , *Sanct. n. 5. d. 10. Pirh. n. 57.* contra *Pontas Verb. Fornicatio cas. 3.* ubi dicit quod deflorator teneatur eam saltem dotare ; sed vera manet ratio nostra , quòd volenti & fraudem advertenti nulla fiat injuria ; ergo non est unde defloratori imponatur hic obligatio eam dotandi. Aliud est si ipsa inæqualitatis fuit ignara , aut ipse seriò promisit , vel saltem ob sincerationes credebatur non obstante dispari conditione matrimonium seriò promittere , tunc enim tenetur eam ducere vel dotare , quia quantum in se est , statui excellentiori renunciavit , & ipsa ex parte sua contractum onerosum implevit , ergo & ipse tenetur eum implere. *Navar. Usq. Less. Laym. Reiffenst. num. 123. contr. Sanct. Pirh. n. 57.*

3. Excusatur , si deflorata etiam deflorantem deceperit fingendo se virginem , divitem , nobilem , &c. si ipsa se talem non finxit , sed ipse errore deceptus credidit esse virginem , & ideo matrimonium seriò promisit , adhuc in foro conscientia non erit obligatus eam ducere , quia defloratio sponsæ ab alio sive ante sive post promissionem facta est sufficiens causa dissolvendi sponsalia ; ut pluribus dicitur *c. 104. n. 22.* ergo si præviè deflorata fuit , promissio secundi defloratoris , sive erat sponsalitia proprie , sive non , absolute non ligat. Si tamen fictâ promissione copulam extorsit , & difficultas ad nuptias inde secuta sit , tenetur dare aliquid , etsi non tantum , quantum , si fuisset virgo. *Less. Sanct.*

num.

num. 11. Dicast. hic num. 144. imò si dubitans, vel sciens esse corruptam, matrimonium ei pro usu corporis promissit, eam ducere tenetur.

4. Excusatur, si mulier postea fornicetur cum alio, quia hoc ipso renuntiat suo juri. 15.

5. Ad nihil tenetur deflorator, si deflorata, vel ejus parentes nolint consentire in matrimonium cum defloratore; quia hic solum matrimonium promissit, & nihil aliud, ergo si hoc præstare velit, sed non possit, est liber. Sanchez. num. 15. nec obstat, quòd forsan fictè promissit, quia tunc tantùm tenetur renovare consensum, quem per fictionem subtraxit, hic autem consensus nihil prodest defloratæ, si defloratorem ducere nolit, sicut si pro copula fictè promississet centum aureos, solum tenetur dare hos aureos, & si ipsa eos acceptare nolit, non tenetur eam ducere, vel plus dare, nisi finxerit se esse conditionis notabiliter melioris, quàm est, tunc enim ob iniquam deceptionem tenetur eam dotare. 16.

6. Si ex tali matrimonio timeantur gravia scandala, odia, vel similia mala, non tenetur defloratam ducere, neque dotare, nisi vi fraude aut fictâ spe matrimonii copulam obtinisset, tunc enim teneretur non ad matrimonium, quod ob scandala & odium inire non potest, sed ad damna ex defloratione orta, quia hæc injustè causavit; si verò matrimonium seriò promissit ad nihil tenetur, non ad matrimonium, quia ab illo justè excusatur, neque ad damna, quia horum non est causa injusta. 17.

QUÆR. II. Quæ sit obligatio adulteri & adulteræ? 18.

R. Pars innocens non tantùm potest in foro ex-

G g s

terno.

terno agere ad divortium perpetuum & amissionem dotis vel donationis propter nuptias, ut patet ex l. 4. decret. tit. de divortis, sed etiam in foro conscientie tenentur adulteri per se loquendo compensare omnia damna conjugi innocenti vel legitimis prolibus inde secata: ut si ex adulterio proles sit nata, tenetur eam primo triennio alere adultera, ex post solus adulter; si verò proles adulterina inter legitimas sit educata, dotata, ad hæreditatem admissa, &c. tenetur uterque adulter in defectu alterius in solidum satisfacere, marito pro alimentatione & dotatione, filiis legitimis pro diminutione hæreditatis, pro majoratu, fideicommissio, aliisque privilegiis debitis soli primogenito, aut aliis filiis legitimis, ex errore autem collatis filio adulterino; & quidem uxor adultera restituere debet ex bonis paraphernalibus aliisque propriis, tantundem relinquendo, donando vel legando marito, aut prolibus legitimis, vel si non habet bona propria, compensare debet exactiore diligentia & parsimonia, sibi attento statu quid subtrahendo de minus necessariis, aut si nec hoc sufficiat, tenebitur quantum potest spurio, modò ad hoc idoneus sit, persuadere; ut relictâ hæreditate amplectatur statum Ecclesiasticum vel Religiosum.

19. Dixi per se loquendo, nam sicut alii, ita & adulteri ex pluribus causis à restitutione excusari possunt:

1. Ob inopiam & defectum mediorum.
2. Si restitutio fieri non possit, quin mater cum sua vel gravi prolis infamia aut vitæ discordiarumque periculo crimen occultum manifestet. Scotus in 4. dist. 44. Laym. l. 3. t. 3 p. 3. c. 14. & manifestè colligitur ex c. officii de penit.

Græmif. ubi dicitur, quòd mulieri non sit de-
 neganda pœnitentia, quæ ob similem timorem, pro-
 lem ex adulterio conceptam, non vult marito fe-
 reri; Ratio est, quia tunc adest impotentia mo-
 ralis, & non est obligatio restituendi tempora-
 lia cum gravi jactura in bonis altioris ordinis,
 uti hic cum periculis famæ vel vitæ accedit quòd
 ejusmodi criminis revelatio sit plerumque inuti-
 lis, quia filius est in possessione legitimitatis, nec
 in conscientia quidem cum tanto suû præjudicio
 tenetur credere matri etiam juranti, se ex adul-
 terio conceptum, nisi ipsa id per idoneos testes,
 & talia indicia probet, quæ etiam in foro exter-
 no sufficerent ad pronuntiandum filium esse ille-
 gitimum, quia forum externum, quamdiu non
 scitur inniti præsumptioni falsæ, etiam in con-
 scientia locum habet, & certè, si motiva non
 sufficiant, ut Judex juste excludat filium à pos-
 sessione filiationis legitimæ, quomodo sufficiant,
 ut filius se suo judicio excludat, maximè cum
 ipsa mater errare, aut ex maligno in hunc, &
 nimio affectu in alios filios id asserere possit. *Suar.*
Bonac. Vasq. Molinat. 3. d. 101. Lug. d. 13. n.
62. Sporer. num. 555. Si tamen adultera sit mu-
 lier prostitutæ famæ, aut tantum apud unum
 vel alterum virum taciturnum, vel solum filium
 deberet crimen suum manifestare, ad hoc tene-
 bitur, si agatur de damno valde notabili, & spes
 sit, quòd filius spurius aliis fratribus sit satisfac-
 turus, quia hæc infamatio non est tanta, quin
 eam mater pro reparando ingenti damno subire
 debeat; imò si filius Reginæ primogenitus fo-
 ret spurius simul & hæreticus, vel aliter Reip.
 gravissimè nociturus, obligaretur etiam cum pe-
 riculo vitæ id revelare, modo fructus inde pru-
 den-

21.

22.

denter sperari posset; *Sylvius q. 62. a. 6. q. 7. La Croix. l. 3. n. 332.*

23. 3. Excusantur, si maritus & filii legitimi prudenter præsumantur damna remittere, eò quòd ex matris vel mutuo amore malint alium habere cohæredem, quàm crimen cum infamia matris & familiæ detegi, ut non raro contingit; *sed quid, si mater suis filiis dicat: unus ex vobis est spurius, filii autem nolint, ut nominetur an mater tunc erit libera? R. Si hoc faciant, quia singuli sibi timent, mater non est libera, quia filii legitimi timore injusto coacti remittunt, cum tamen ipsi nullum verè periculum habeant illegitimitatis, sed solum metuunt propter modum illum, quo mater illos vult cogere ad remittendum; secus si id faciant ex amore erga matrem, vel erga se invicem, etiam remissuri, quamvis scirent, quis esset illegitimus. Covarruv. Lugo n. 42.*

4. Si mater ob vicinitatem copulæ cum marito & adultero habitæ dubitet, an ex marito vel adultero conceperit, ad nihil tenentur adulteri, etiamsi maritus nullas antea proles ex uxore genuerat, aut uxor putet se ex adulterio concepisse, quia mulier in hoc errare potest, & in dubio præsumitur in favorem matrimonii & proli, quæ est in possessione honestatis. *Scot. Salon. 2. 2. q. 62. a. 6. Gobat. in Theol. jurid. mor. c. 28 n. 86. Lugo n. 17.* Si certum sit, prolem esse adulterinam, sed sciri non possit, quis ex pluribus adulteris, quos mulier circa idem tempus admisit, sit pater proli, adultera tenetur mediam partem portionis hæreditariæ legitimis prolibus subtrahæ compensare, aliam mediæ partem unâ cum alimentis post triennium causatis tenen-

tenentur adulteri; quia certum est, unum ex
iis esse Patrem, & est æquale dubium de singu-
lis, ergo etiam singuli in defectu aliorum tenen-
tur restituere; *nec obstat*, quod aliàs in dubio,
an quis damni causa sit, ad nihil teneatur: nam
hic singuli sunt causa istius incertitudinis, quæ
impedit, quominus restitutio ab uno determi-
nato exigi possit, & singuli volendo copulam
intotum damnum consenserunt. *Rebel. l. 3. q.*
10. Dicast. num. 159. La Croix num. 337.
contra Gobat. c. 27. n. 48. Karadine & alios.
Sidicas, sola mater admittendo plures circa
idem tempus est causa dubii, & causa, quod ab
uno determinato Restitutio exigi non possit, &
singuli de aliorum concubitu fortè non scive-
runt, ergo sola mater tenetur ad totum dam-
num. *z. N. Ass.* singuli, quantum est in se,
sunt causa totius damni, etiamsi alter de altero
non sciat, sicut si plures eodem tempore explo-
dant in Petrum, vel ignem in ejus rectum inji-
ciant, singuli sunt causa homicidii & incendii
etsi non constet ex cujus actione damnum secu-
tum sit.

3. Quid si adulteri prolem exponant ab aliis
alendam? *R.* Id per se loquendo non licere, si
tamen defectu mediorum, vel metu infamiae
prolem alere non possint, licitè deponent ad
domum communem orphanorum, quia illum
in finem ejusmodi domus communiter fundan-
tur, nisi aliunde constet fundatas esse pro
certa tantum natione vel
civitate.

CASUS